

Tarih Öğretmeninin Meslekî Bilgi ve Becerilerini Şekillendiren Unsurlar

The Principles That Shape The Professional Knowledge and Skills of The History Teacher

Ş. Gülin KARABAĞ

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara-TÜRKİYE

ÖZET

Bu makalede, tarih öğretmeninin sahip olması gereken meslekî bilgi ve becerileri üzerinde durulacaktır. Konu, bilgiye dayalı unsurlar ve bireysel unsurlar olarak iki ayrı kategoride incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Öğretmen nitelikleri, tarih eğitimi, mesleki tecrübe*

ABSTRACT

This article emphasizes the professional knowledge and skills which the history teachers are supposed to possess. The subject will be dealt in two categories as knowledge based principles and personal principles .

Key words: *The quality of teacher, History education, professional experience*

1. GİRİŞ

Tarih öğretmeninin sınıfında etkili ve profesyonel bir öğretim gerçekleştirebilmesi için bazı bilgi ve becerilere sahip olması gereklidir. Tarih öğretmenliği özel bir ihtisas gerektirir. Hangi kademe ve tipteki okul için yetiştirilirse yetiştirilsin, bir öğretmen adayına öğretmenlik davranışı kazandırmak, yani öğretmenlik için gerekli bilgi ve becerileri verebilmek esas hedef olmalıdır (Arıöz, 1987). Tarih öğretmenliği davranışı ise, tarih öğretmenliği meslek bilgisi programlarıyla şekillenir. Ancak bu programlar

dışında da, tarih öğretmenin bilgi ve becerilerini şekillendiren unsurlar vardır. Bunları bilgiye dayalı unsurlar ve bireysel özelliklere dayalı unsurlar olmak üzere iki grupta toplamak mümkündür. Tarih öğretmenin meslekî becerisini şekillendiren bu unsurların ortaya konulması, tarih öğretimi açısından önem taşımaktadır.

A. Bilgiye Dayalı Unsurlar:

1. Tarih Bilgisi: Tarih bilimine ve tarih konularına ait bilgiler (tarihin tanımı, içeriği, metodu, tarihî olaylar, insanlar, kavramlar vs.) tarih bilgisinin içeriğini oluşturur. Bu bilgi aslında, öğretmenliğe hazırlanış aşamasından çok önce, erken yaşlardan (ilk ve orta öğretimden) itibaren edinilmeye başlamaktadır. Ancak, tarih anlayışları, tarih yazımının mantığı ve tarih konularının detayı, öğretmenliğe hazırlık döneminde kazanılmaktadır. İşte kazanılan bu tarih bilgisinin bütünü, tarih öğretmenin öğretim becerilerinin temelini oluşturmaktadır.

2. Tarih Öğretimi Bilgisi: Bu bilgiyi dört ayrı alt bilgi oluşturmaktadır:

a. Tarih Öğretimine Yönelik Öğretim Bilgisi: Tarihin hangi değişik yöntemlerle, nasıl öğretilbileceği, bu yöntemlerin kullanılış biçimleri, özellikleri, avantaj ve dezavantajları ile ilgili bilgiler bütünü tarih öğretimine yönelik öğretim bilgisinin temelini oluşturmaktadır (Jenkins, 1995; Patrick, 1988). Bu bilgiler tarih öğretmenliğine hazırlanış aşamasında edinilir ve meslek hayatı içinde uygulamalarla pekiştirilir.

b. Tarih Öğretimine Yönelik Program Bilgisi: Okullarda okutulan sosyal bilgiler ve tarih derslerinin programlarını, programların içeriğini, genel ve özel amaçlarını, bu amaçlara uygun düşen ölçme ve değerlendirme tekniklerini bu başlık altında sayabiliriz (Jenkins, 1995; Patrick, 1988). Ayrıca, tarih programlarında yeni ve eski yaklaşımlar (sonuca ve sürece dayalı program yaklaşımları, yeni teknolojilere açık program yaklaşımları vb.) ile ilgili bilgiler ve bu bilgilerin ışığı altında uygulanan programı eleştirel bir gözle değerlendirebilme becerisi de program bilgisi kapsamında ele alınabilir. Bu bilgiler de tarih öğretmenin meslekî beceri açısından sahip olması gereken bilgilerdir.

c. Tarih Öğretimine Yönelik Organizasyon Bilgisi: Tarih konularının öğretiminde, öğretilecek konulara göre sınıfın düzenlenmesi (oturma düzeni, büyük grup/ küçük grup oluşturulması, bireysel çalışma köşeleri vb.), sınıf disiplinini

sağlama (sınıf yönetimi), tarih konularına uygun araç gereç hazırlığı ve kullanımı, aktif ders plânı hazırlama, okul dışı gezi ve aktivitelerin plânlanması ve düzenlenmesi gibi tarih öğretmenine mesleğini uygulamada kolaylık sağlayacak organizasyon bilgileridir (Jenkins, 1985).

ç. Tarih Öğretilecek Yaş Grubunun Tarihe Yaklaşım Bilgisi: Bu kesinlikle her tarih öğretmenin bilmesi gereken bir bilgidir. Aksi takdirde çok iyi teknikler ve yöntemler uygulansa dahi yaş grubunun bilişsel ve duyuşsal seviyesine inilmediği için, konuyu öğretememe problemiyle karşı karşıya kalınır. Bu nedenle, iyi bir tarih öğretmeni, dersine girdiği öğrencinin bilişsel ve duyuşsal düzeyine uygun yöntemler, uygun araç gereçler ve dil kullanmalıdır (Patrick, 1988). Yapılan araştırmalar, öğrencilerin beklentilerinin de “tarih öğretiminin her yaş için farklı şekillerde düzenlenmesi” yönünde olduğunu göstermektedir (Safran, 1996). Tarih öğretmeni, bu bilginin alt yapısını üniversite eğitimi sırasında alır, ancak mesleğe başladıktan sonra edindiği tecrübeyle bilgisini geliştirmesi gerekir.

3. Tarih Öğretimi Yapılan Kurum Bilgisi: Tarih öğretmenin öğretmenlik yaptığı kurumla ilgili bilgisi de öğretmenlik onun meslekî becerisini şekillendirmede rol oynar (John, 1991). Hatta genel olarak öğretmenlik yaptığı okul, özel olarak da sınıf hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Çünkü örneğin, meslek lisesinde anlatılan tarih dersiyle askerî lisede anlatılan tarih dersi, düz lisede yabancı dil şubesinde anlatılan tarih dersiyle, fen lisesinde matematik şubesinde anlatılan tarih dersi farklı olmalıdır. Aynı şekilde ilkökul tarih konuları ve öğretimi ile lise tarih konuları ve öğretimi birbirine benzememelidir. Öğrencilerin beklenti ve hazır bulunuşluk düzeylerine göre öğretimin düzenlenmesi gerekir. Ayrıca, tarih öğretmeni sınıfındaki öğrencilerin zayıf ve kuvvetli taraflarını, sorunlarını, ilgilerini, sosyo ekonomik durumlarını, okulun kültürel yapısını bilmelidir.

4. Genel Eğitim Bilgisi: Bu başlık altına, genel anlamda eğitimle ilgili perspektiflerin, teorilerin, yeniliklerin, değişim ve gelişimlerin, anlayışların bilgisini toplamak mümkündür. Tarih öğretmeni kendi özel alanının eğitimine olduğu kadar, genel eğitim konularına da meslekî becerilerini geliştirmek adına hâkim olmalıdır. Böylece kendi eğitim ve öğretimini sınıflayabilir, değerlendirebilir ve anlayabilir.

Tarih öğretmenin meslekî becerilerini şekillendiren diğer unsurlar bireysel unsurlardır.

B. Bireysel Anlayışlara Dayalı Unsurlar:

Tarih öğretmenlerinin tarihle ilgili değer yargıları, inançları, yaklaşımları ve tutumları bireysel anlayışlara dayalı unsurları oluşturmaktadır (John, 1991; Wilson ve Mediarmid, 1996). Çünkü, tarih öğretmenlerinin tarih ile ilgili değer yargıları, inançları, yaklaşımları ve tutumları onların meslekî bilgilerini yorumlamalarında ve uygulamalarında etkili rol oynamaktadır (John, agm.).

1. İnançlar: Tarih kavramına bakışı ve bu kavramı algılayışı tarih öğretmenin tarih ile ilgili inanışlarını oluşturur (tarih kronolojik bir bilgi yığıdır ya da tarih değişimi anlamamız için bir vasıtadır gibi). Bu inanışlara bağlı olarak da tarih öğretmeni belli öğretim yöntemlerine ve belli konulara ağırlık verir.

2. Yargılar: Tarih ve tarih eğitimi ile ilgili değer yargıları da öğretmenin meslekî becerilerini sınırlandırır ya da genişletir. Örneğin, “Tarih dersini kızlar daha kolay öğrenir.” ya da “Tarih ezber bir derstir.” gibi değer yargılarına sahip bir tarih öğretmenin dersi, bu değer yargıları çerçevesinde şekillenecektir.

3. Yaklaşım ve Tutumlar: Tarih ve tarih eğitimine karşı yaklaşım ve tutumları tarih öğretmenin öğretimine yansır. Örneğin, tarihi seven ve gerekliliğine inanan bir tarih öğretmeni mesleğini severek yapar. Ayrıca mesleğini ve tarihi seven bir tarih öğretmeni, tarihte ve eğitimde meydana gelen yenilik ve gelişmelere karşı daha açık ve ilgili olur. Bütün bunlar da tarih öğretmenin meslekî becerilerini şekillendirmektedir.

2. SONUÇ

Tarih öğretmek çok yönlü ve karmaşık bir uğraştır. Dolayısıyla tarih öğretmenleri tarih bilgisinin pasif aktarıcıları değil, bu çok yönlü ve karmaşık bilgi bütününe sahip olan ve bunları aktif bir şekilde öğreten profesyonellerdir. Bu yüzden, tarih öğretmen adayları çıktıkları yolun bilincinde; bilgilerini sürekli yenileyen, çalıştığı kurumu ve öğrencisini iyi tanıyan, tarihin ve öğretmenliğin gereklerini severek yerine getiren insanlar olmalıdırlar. Çünkü, tarih öğretmenlerinin meslekî bilgi ve becerilerini bilinçli ve doğru bir şekilde şekillendirmeleri, ilk ve orta öğretim tarih derslerinin kalitesi ile de doğru orantılıdır.

KAYNAKLAR

- Arıöz, M., 1987 , “Mesleki Formasyonu Almış ve Çağımızın Gereklere Yerine Getirecek Bir Öğretmen Nasıl Olmalıdır?”, Çağdaş Eğitim, Yıl:12, No:127, s.76-78.
- Demirel, Ö., 2000, Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı, Pegem-A Yay., Ankara.
- Jenkins, K., 1985 , “Teaching Teachers: A Secondary History PGCE Course”, Teaching History, No: 42, s. 9-12.
- John, P., 1991, “The Professional Craft Knowledge of The History Teacher”, Teaching History, No:64, s.8-12.
- Patrick, H., 1988, “History Teachers for The 1990s and Beyond”, Teaching History, No: 50, s. 10-14.
- Safran, M., 1996, “Tarih Programları Nasıl Düzenlenmelidir?”, G.Ü.G.E.F. Dergisi, s.4.
- Wilson, S.M. ve G.W. Mcdiarmid, 1996, “Something Old, Something New: What Do Social Studies Teachers Need to Know?”, The Teacher Educators Handbook, ed. F.B. Murray, San Fransisco,.